

Tryghed for demente – også når de går

- Oplæg fra Alzheimerforeningen om rettidig omsorg for demente, der farer vild.

Indhold:

1. Problem
2. Forslag
3. Argumentation
4. Dokumentation

1. Problem

Stort set hver dag forsvinder en dement person fra sit hjem eller plejebolig og må efterlyses af politiet, fordi han eller hun er faret vild og ikke selv kan finde hjem. I langt de fleste tilfælde finder man den demente person og bringer vedkommende hjem i god behold. Men det hænder, at den demente bliver fundet stærkt forkommen og må indlægges på hospitalet. Desværre sker det også, at det ikke lykkes politiet at finde den eftersøgte i tide. Han eller hun er død, ofte omkommet under tragiske omstændigheder.

Der må ikke føres statistik over hvor mange demente personer, der eftersøges eller omkommer. Så problemets omfang kendes ikke nøjagtig. En undersøgelse af avisartikler i 2007 viste, at i hvert fald syv personer med demens omkom efter at de havde forvildet sig bort.

Man kan ikke 100 procent forhindre, at demente går væk og farer vild. Men man kan bl.a. ved brug af moderne pejlingsteknologi hurtigt finde den demente person og hjælpe vedkommende tilbage til trygge og vante omgivelser i hjemmet eller plejeboligen.

Problemet er, at lovgivningen om social service - med dens meget omstændelige regler for opnåelse af tilladelse til at bruge pejleudstyr og alarmer - gør det vanskeligt, at anvende de moderne hjælpemidler i praksis. Dårlige normeringer og manglen på uddannet personale på de kommunale plejehjem gør det samtidig svært at forebygge at den demente person farer vild. Endvidere lades demente, der bor hjemme, og deres pårørende ofte i stikken, fordi den kommunale praksis ikke er gearret til at støtte og rådgive om brug af moderne alarm- og pejlingssystemer.

2. Forslag

For at mindske problemerne med at demente farer vild og kommer galt af sted, har Alzheimerforeningen tre forslag:

- Forenkling af lovgivningen om anvendelse af pejlings- og alarmudstyr til sporing af demente, der er faret vild (Servicelovens §125 og 130) – populært sagt skal **loven laves om**, så det bliver lettere at bruge GPS eller anden velfærdsteknologi til hurtigt at finde demente, der er faret vild.
- Øget støtte og løbende rådgivning til demente og pårørende om anskaffelse og brug af sporingsudstyr til demente – populært sagt skal GPS betragtes som et **nyttigt hjælpemiddel**, der stilles til rådighed for demente på linje med andre hjælpemidler.
- Mere personale og bedre uddannelse af personalet i kommunale plejetilbud – populært sagt skal der være **flere hænder, mere viden og bedre tid** til at være sammen med demente.

3. Argumentation

Lovgivning

- Lovgivningen er ikke fulgt med den teknologiske udvikling. GPS og moderne pejlingsudstyr er i dag udbredt og bruges i hverdagen af store dele af den danske befolkning. GPS er blevet et almindeligt anvendt hjælpemiddel, og lovgivningens meget strikse regler for hvornår og hvordan GPS må bruges er ude af trit med virkeligheden.
- At hjælpe demente, der farer vild og ikke kan klare sig selv, ved hjælp af moderne pejlingsudstyr er ikke magtanvendelse og overvågning. Det er tværtimod udtryk for rettidig omsorg. Det er derfor forkert, at mulighederne for at hjælpe demente med moderne teknologi skal reguleres af en stram lovgivning, hvis mål er at forhindre overgreb og magtmisbrug.
- Loven er svær at administrere i praksis og tvinger ofte personalet til at arbejde i en juridisk gråzone på kanten af – eller udenom - lovgivningens regler. Det er ikke holdbart – hverken for de demente eller personalet, fordi det forringer personalets mulighed for at give demente personer på plejehjem den omsorg, de har behov for.

Støtte og rådgivning

- Det er ikke kun på plejehjem, at demente personer går væk og farer vild. Hjemmeboende demente er også udsatte, og mange pårørende må derfor konstant være på vagt. Det kan være et 24-timers job, som de pårørende ikke magter alene.
- GPS kan være en hjælp, men at finde det rette udstyr, installere det og lære at bruge det er svært. Det kræver professionel rådgivning og tilpasning til den dementes hverdag og vaner.

- Demenssygdomme har en nedadgående progression, der betyder at mulighederne for at bruge teknologisk udstyr i den demente persons hverdag løbende forandres. Rådgivning til pårørende og demente om brugen af moderne pejlingsudstyr skal derfor løbende følges op og justeres.
- Af samme grund kan indkøb af GPS og andre pejlingssystemer blive en bekostelig affære for demente og deres pårørende.

Mere tid

- Der er mange grunde til, at demente går væk. Nogle gange er det "bare fordi" døren står åben. Men det kan også være en reaktion på, at noget ikke fungerer i hverdagen.
- Normeringerne på plejehjem er skåret ned til – og nogle steder ned under – det absolut minimale. Personalet har derfor sjældent tid til være sammen med demente – fx til at gå en tur. Nednormeringerne går også ud over aktiveringen. Bedre normeringer vil give bedre tid til at være sammen med demente og muligheder for flere aktiviteter. Det giver færre frustrationer og mindre behov for at gå.
- Mere personale vil også betyde bedre tid til hurtigt at reagere, hvis demente personer forvilder sig udenfor plejeinstitutionens trygge rammer, og mere personale vil gøre det muligt at passe bedre på demente om natten.

4. Dokumentation

Statistik:

- Man må i Danmark ikke registrere folks mentale helbredstilstand. Derfor føres der ikke statistik over antallet af demente, der går væk.
- Fra udenlandske undersøgelser ved vi, at mellem 15 og 60 procent af alle demente på et eller andet tidspunkt går hjemmefra.¹ I Danmark har overlæge Jens Egersgaard på baggrund af en analyse af 50 tilfælde af ældre, der gik forvildet rundt, regnet sig frem til, at 1.500 demente hvert år går hjemmefra.²
- Af politiets statistik fremgår det, at der i 2007 var i alt ca. 21.500 personeftersøgninger i Danmark. Heraf var de 1.100 eftersøgninger af personer, der var blevet

¹ Robinson, L., Hutchings, D., Dickinson, H.O et al. (2007). Effectiveness and acceptability of non-pharmacologica interventions to reduce wandering in dementia: a systematic review. International Journal of Geriatric Psychiatry, 22, 9-22. Citeret fra Alzheimers Society, UK: "Safer Walking Technology" - http://www.alzheimers.org.uk/site/scripts/documents_info.php?documentID=579

² Overlæge Jens Egersgaard – oplæg på Demensdagene 2007, citeret i DR-nyhederne 14. Maj 2007 - <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2007/05/14/062809.htm?rss=true>

væk fra en institution. Men det tal inkluderer bl.a. også børn og udviklingshæmmede.³

- Nordsjællands Politi har gennemgået deres egne eftersøgningsrapporter fra juli 2007 til juni 2008 og fundet frem til, at politiet i alt var involveret i eftersøgning af 112 demente personer. På landsplan svarer det til ca. 1000 eftersøgninger om året – eller 2-3 hver eneste dag året rundt.⁴
- Der føres heller ingen statistik over, hvor mange demente, der efter en mislykket eftersøgning bliver fundet omkomne. En gennemgang af avisernes artikler om eftersøgninger af demente viste, at mindst syv demente personer, der var blevet væk, omkom i 2007. I 2008 har medierne i årets første ti måneder skrevet om fire dødsfald blandt demente, der er faret vild.⁵ Til sammenligning kan oplyses, at der hvert år dør mellem 7 og 10 personer ved ulykker med højresvingende lastbiler.⁶

Magtanvendelse

- Kommunernes Landsforening oplyser, at der i 2007 i kommunerne i gennemsnit kun er registreret 8 tilfælde af magtanvendelse efter § 125. Men tallet er sandsynligvis for lavt. KL henviser i den forbindelse til en række undersøgelser, der viser, at reglerne om magtanvendelse kun anvendes i meget begrænset omfang i kommunerne.⁷
- KL fremhæver endvidere, at en stor andel af ældreområdet medarbejdere mener, at reglerne om magtanvendelse og hele det værdigrundlag, der ligger bag regelsættet, reelt udfordrer medarbejdernes omsorgspligt. En oplevelse, der i øvrigt støttes af mange pårørende, særligt når det gælder alarmsystemer og udførelse af nødvendig personlig pleje og hjælp til medicin.

Holdninger

- Ingeniørforeningen i Danmark (IDA) har i foråret 2008 undersøgt danskernes holdninger til velfærdsteknologi. Undersøgelsen viste, at 71 procent ser nye teknologiske løsninger og intelligente hjælpemidler som et initiativ, der skal prioriteres. 91 procent finder, at nye teknologier er spændende, og ønsker at afprøve en bred

³ Interview med Leif Udengaard, konsulent i Rigspolitiet august 2008.

⁴ Brev fra Nordsjællands Politi, 7. oktober 2008

⁵ Søgning på Infomedias database over avisartikler i 2007 og 2008

⁶ Vejdirektoratet: "Foranalyse af højresvingsulykker"-
<http://www.vejsektoren.dk/wimpnews.asp?page=document&objno=133769>

⁷ Chefkonsulent Tina Jørgensen, KL, 30. oktober 2008

vifte af hjælpemidler. Kun 6 procent føler sig overvejende utrygge ved ny teknologi.⁸

- IDA har spurgt danskerne, om de er indstillet på at benytte stok, rollator eller kørestol med indbygget udstyr, der kan guide den enkelte rundt og samtidig vise andre, hvor de fysisk befinder sig. Teknologisk set taler vi om indbyggede GPS'er. Svaret tilbage er et ja fra 94 procent af de adspurgte. Hele 53 procent er endda meget positive og 41 procent er overvejende positive.
- IDA har også spurgt danskerne, om de er betænkelige ved opsamling af data, hvis det sikres, at det kun er borgeren selv, relevant personale eller udvalgte pårørende, som har adgang til disse oplysninger. 58 procent har ringe eller slet ingen betænkeligheder ved en sådan overvågning. 26 procent har nogen betænkeligheder, 11 procent har en høj grad af betænkelighed og 5 procent en meget høj grad af betænkelighed.
- Alzheimerforeningens Magasinet Demens nr. 3/2008 handler om demente, der farer vild. I magasinet kan man læse interview med pårørende, politi og sociale myndigheder samt indlæg fra fagpersonale på plejehjem og på plejehjem. Der er endvidere information om lovgivningen, samt eksempler på hvordan man ser på problemet i andre lande. Læs mere i vedlagte magasin eller på http://alzheimer.dk/files/DemensMag_3_2008.pdf

Fakta om Alzheimers Sygdom og andre demenssygdomme⁹

- I Danmark lever 80.000 mennesker med en demenssygdom
- Der er 15.000 nye tilfælde i Danmark hvert år
- Det forventes antallet af demente over 65 år vil vokse til 125.000 i 2040
- 400.000 personer i Danmark lever med en dement i familien
- Kun en tredjedel af alle demente får stillet en specifik demensdiagnose
- De totale omkostninger ved demens i Danmark andrager 8-15 milliarder kr. om året
- Demens er den hyppigste dødsårsag blandt alle hjernesygdomme

⁸ "Danskernes holdning til velfærdsteknologi og fremtidens ældrepleje", 2008, Analyse IDA

⁹ Nationalt Videnscenter for Demens og Alzheimerforeningen